

A KALOT ÉRDI NÉPFŐISKOLÁJA ELSŐ VIZSGÁJÁNAK NÉHÁNY TANULSÁGA

Sokszor hallhattuk már azt a megállapítást, hogy a magyar paraszti réteget annak közönye és lomha maradisága miatt nem lehet megszervezni és egy, legalábbis nagyjából egységes eszmerendszerbe meggyökereztetni. Hiányzik belőle a cselekvés tudatos akarása és a mai idők sodró lendületéhez méltó lelkeség. Nem állíthatjuk, hogy az előbb idézett vélemény teljesen alaptalan, mégis azt hisszük, hogy a nép megszervezésére irányuló eddigi kísérletek nem annyira a parasztság, mint inkább az ötletszerűen szervezni óhajtó felsőbb réteg hibájából végződtek eredménytelenül. Rendszeres, lelkiismeretes és a nép javát valóban szem előtt tartó munka ugyanis vajmi ritkán folyt. A zavaros jelszavak és kortesbeszéddek soha nem vezethettek tartós sikerre, az időnkint megújuló ígéretek pedig lassankint teljesen hatástalanul pattantak le a széles rétegek lelkéről. Ügyetlen, tartalmatlan vagy érdektől vezetett kezdeményezések természetesen nem tudtak megbirkózni a nagy feladattal, amelyet legtöbbször nem is ismertek eléggé. Gyakran a megszervezés szándéka sem volt valami tartós és megvalósítására nem is gondoltak komolyan. Pedig aki csak valamennyire is ismeri a magyar parasztot, az jól tudja, hogyha feléje tiszta szívvel és józan fővel közeledik, a siker nem maradhat el. Törődni kell a néppel, amely elhagyottnak és gyámoltalannak érzi magát. Félénksége, magába zár-

kózása, gyanakvása és nehézkessége az eddigi, nagyobbára keserves tapasztalatok következménye. Tiszta szándék, megértő gondolkodás és tettekben megnyilvánuló segíteni akarás azok az első lépések, amelyekkel meg lehet nyerni az alsóbb rétegek bizalmát. A bizalom pedig a szervezés lehetőségének legfőbb előfeltétele. De ez még nem elég. A szervezés tengelyévé ugyanis olyan eszmét kell állítani, amelyet a nép magáénak tart, amely gondolat- és érzelmvilágában gyökerezik. Ezután jön a tervszerű, lankadatlan munka.

Most azonban az elmélet síkjáról lépünk a valóságba és vizsgáljunk meg egy előttünk kibontakozó, állandóan terebélyesedő mozgalmat. A KALOT, a katolikus agrárféjség megszervezésére ezelőtt öt évvel indult el. Ma már szinte félmillió tagot számol. Ez a szám igen nagy, ha meggondoljuk, hogy szinte ugyanennyi családot jelent. A szervezkedés intenzitását mutatja az a tény, hogy a KALOT öt évi munka után elég erősnek érezte magát arra, hogy Érden 1940 augusztusában megnyissa az ország első állandó jellegű népfőiskoláját. A siker kétségtelenül arra vall, hogy az előző kísérletekkel szemben a mozgalom helyes úton indult el és céltudatosan halad. Ha eredményeit, módszereit és törekvéseit a népfőiskolán keresztül próbáljuk felvázolni, tesszük ezt abban a meggyőződésben, hogy ez az intézmény adhat legtömörebben feleletet a magyar néppel való foglalkozással kapcsolatos kérdésekre. A népfőiskolán az ősszel három párhuzamos tanfolyamot tartottak: a kéthónapos kulturális, az egyhónapos falu-

vezetőképző és az egyhetes úgynevezett kupecképző tanfolyamot. E három csoport egyesített vizsgálja zajlott fel december 22-én a miniszterelnök úr jelenlétében. Ehhez az alkalomhoz fűzzük megfigyelésünket.

A vizsgán 121 hallgató szerepelt, akik az ország 107 különböző helyéről gyűltek össze. Legtöbben természetesen Dunántúlról jöttek, de tekintélyes hányad esett az Alföldre is. Nem hiányoztak a Mátra és Bükk vidékéiről valamint a visszatért Felvidékről sem, sőt a kupecképző tanfolyam soraiban négy székeslegény is láttunk. Nem túlzás tehát, ha azt állítjuk, hogy mai határainkon belül majdnem minden vidék elküldte képviselőit. Kétségtelen, hogy mindenütt a legjobbakból választották ki azt, aki Erdre jutott. Erről a vizsgán nemcsak a feleletek, hanem a sok értelmes magyar arc is mindenkit meggyőzhetett. A felsorolt adatokból kitűnik, hogy a KALOT magasabbrendű szervezési módszerrel dolgozik. Nem elégszik meg azzal, hogy tömegeket szív fel és azokat valamiféle laza kötelékkel tartja keretei között, hanem arra törekszik, hogy a kiválóbbakat minél nagyobb számban és minél több helyen a mozgalom öntudatos tagjaivá, illetve vezetőivé képezze ki. Az első népfőiskolai tanfolyamok hallgatói tehát az országnak már 107 falujában lehetnek kijegecse-
dési pontok. A szervezkedés helyes irányára jellemző, hogy a kezdeményező vezetők máris gondoskodnak a megszerveztettek közül kiemelkedő új gárdáról; ez legfőbb biztosítéka a szerves továbbfejlődésnek. Helyi vezetők nevelésének kettős előnye van. A helybéli először is bárki másnál jobban és alaposabban ismeri az illető falu és vidék sajátos tulajdonságait és problémáit, másodsorban hite a személyes kapcsolatok folytán gyakran szilárdabb, mint a távollevő központi szervezeté. Ennél fogva a helyesen kiképzett és jól kézben tartott helyi vezető biztosabban tudja a mozgalom feladatait végrehajtani. A helyi vezetőréteg megalakításával lehet minden mozgalom legnagyobb problémáját megoldani: az egészséges egyensúlyt a központ és a vele közvetlen kapcsolatot fenn nem tartó tömegek között. Mármost a vezetőképzés természetesen nemcsak a szervezés, hanem még sokkal inkább a nevelés kérdése. Fordítsuk figyel-
münket most ebbe az irányba.

Még a vizsga rövid két órája alatt is kitűnt, hogy a népfőiskola nevelése a következő három szempontból indult ki: 1. a népi hagyomány megbecsülése és öntudatosítása, 2. a mai időknek megfelelő általános szemlélet kiépítése, 3. a két elv harmonikus és szerves egyesítése. A hagyomány fontosságát talán felesleges is külön hangsúlyozni. Tudjuk, hogy az alsóbb néprétegek különösen ma nagyon hajlamosak arra, hogy sajátos értékeiket félretolva a felsőbb osztályok életét utánozzák. Minden ok megvan tehát arra, hogy ráébredjék a parasztságot a maga ősi hagyományainak értékes voltára. A hagyomány ismerete, megbecsülése és átélése adja meg mindenkinek azt a szilárd alapot, amelyből még a mai zűrzavaros világban is erőt és biztos tájékozódást meríthet. Ezért van végtelenül nagy szükség arra, hogy a magyar paraszti tudatosítsuk a maga és a nemzet hagyományának teljességét. Kétségtelen, hogy emellett elsőrendűen fontos az a kérdés is, hogy a jelen valóságában hogyan tudunk eligazodni. A tények, adottságok és fejlődési lehetőségek helyes szemlélete tehát elengedhetetlenül szükséges. E két szempont azonban egymástól elválasztva nem teremhet egészséges gyümölcsöt, ezért kell a kettőt szervesen összekapcsolni. A hagyomány tisztelése, a múlt tanulságainak figyelembevételére szoros összefüggésben áll a jelen gondolataival, feladataival és megoldási lehetőségeivel. Aki ezt megértette és egyúttal át is érezte, biztos tájékozódást nyer, meglesz a maga

egyéni véleménye minden fontos kérdésben és éppen ezért nem egyhamar ül fel kőszá híreknél, terveknek és homályos eszméknek. Amint látjuk a KALOT nevelési törekvései a népi lélek adottságaiban gyökereznek. Olyan reális és egyúttal erkölcsi gondolatvilágban, amely a magyar parasztságban mély visszhangot és őszinte bizalmat kelt. Szeretnénk most rámutatni e nevelés néhány eredményére, amely már az első tanfolyamok alatt határozottan kibontakozott.

Ez a nevelés mindenekelőtt szilárd öntudatot ad. Ez alatt nem önhiúságot, felfuvalkodottságot értünk, hanem azt, hogy a paraszt tudatára jön a maga értékeinek és ezzel egyidőben a maga komoly kötelességeinek és nehéz feladatainak. A vizsga ennek a felelősségteljes felfogásnak nem egy példáját szolgáltatotta. Ez az öntudat elsősorban kollektív színezetű. A közösségi gondolat a tanfolyamok egész életét betöltötte, kezdve a külsőségeken (közös evés, alvás, tanulás, szórakozás; katonás fegyelem, a falu legkülönbözőbb rétegeinek együttes munkája) egészen a nevelés szellemiségéig. Azt is tapasztalhattuk azonban, hogy a magyar jellem sajátosságának megfelelően az egyéni kezdeményezés sem maradt a háttérben. Gondoljunk csak a vizsgának ana az igen tanulságos részére, amelyben a faluvezetői tanfolyam hallgatói a falu gazdasági bizottságának egy mintautulását mutatták be. A vezetőség csak a tárgyat jelölte meg, annak kidolgozása és megoldása teljesen a hallgatók műve volt. Mennyi élet, mennyi tapasztalat, mennyi józan mérséklet és igaz szociális lélek volt ebben a megoldásban! Érdekes és hasznos vállalkozás volt az úgynevezett kupecképzés. Ennek célja a parasztság praktikus ismereteinek megalapozása és növelése, hogy a falu gazdasági vezetését minél rövidebb időn belül magának tudja biztosítani. Ennek nehézségét csak fokozza a magyar népi jellemnek az a tulajdonsága, hogy – amint arra a parasztság egyik leghivatottabb írója: Veres Péter is rámutat – parasztságunk gazdasági beállítottsága meglehetősen kismérvű. Mindazonáltal e téren sem szabad feladnunk a harcot. A vizsgán lezajlott szakszerű és egyben jóízű fordulatokban gazdag biztosítási jelenetből ugyan nem vonhatunk le súlyos általános következtetéseket, arra azonban mégis jó volt a falusi biztosításkötésnek ez az eleven bemutatása, hogy meggyőződhesünk a nép természetes eszéről és élelmességéről. Ezeknek a tulajdonságoknak továbbfejlesztése tehát lehetséges, sőt szükséges. Az eredmény nem fog elmaradni. A tanfolyam hallgatóinak magatartásával kapcsolatban nem hallgathatunk el egy vonást, amely a vizsga figyelmes szemlélőjét biztató és felemelő érzéssel töltötte el. Józan, becsületos, tanulni vágyó és intelligens magyar parasztokat láttunk, akiknek lelke szomjasan tárult ki a több tudás, öntudatos magyarság, szociális és nemzeti gondolat felé. Bennük ezek a sokat hangoztatott kifejezések nem koptak el, ellenkezőleg, most kezdik érezni zamatjukat. A tanfolyam nevében köszönetet mondó sopronmegyei gazdának lelkes és felelősségteljes szavaiból ez az új, magyarságban és emberségben megerősödött szellem szólt hozzánk.

A szervezésről és nevelésről elmondottak nem annyira eredményeket, mint inkább irányokat mutattak. A népfőiskola első lépései természetesen nem nyújthatták rögtön a tökéletes megoldást. A kezdetben mégis benne csíráznak azok az elvek és szempontok, amelyekről eddig beszéltünk. Az elindulás iránya kétségtelenül helyes, a fejlődés menete biztos és lendületes. A továbbiakban mind nagyobb elmélyülésre és mind egységesebb és szakszerűbb irányításra lesz szükség. A bőséges tapasztalati anyag majd megkönnyíti ezt. A népfőiskola állandó jellege óriási előnyt jelent, de egyszerűsind

súlyos felelősséget is ró a vezetőségre, hiszen ez a magyar parasztság nevelésére tart igényt. Célszerűnek tartanánk, ha gondosabban ügyelnének arra, hogy a hallgatóság valóban megértette-e a kiképzés anyagát. Az első vizsga reprezentatív jellege indokolt volt. A következőknél azonban sokkal helyesebbnek gondolnók a tatai népfőiskola módszerét. Ennek lényege az alapos és komoly felkészültséget kívánó írásbeli és szóbeli vizsgálat. Az első állandó népfőiskolának nem lehet szebb hivatása, minthogy a falu tehetségeit szociális és nemzeti szellemben a mai nehéz időkhez méltó férfiakká nevelje és megtartsa őket a falu számára.

Ezek a megfigyelések nem törekedtek teljességre, csak megkísérelték a népfőiskola és a KALOT nevelési és szervezési rendszerének tükrében jelentkező szociális szempontok következményeinek lerögzítését. Célunkat elértük, ha sikerült bizonyos fényt vetítenünk arra az útra, amelyen – hitünk szerint – biztos lépetekkel indulhat el az emelkedés felé a magyar parasztság és benne egyúttal az egész nemzet.

Ifj. Entz Géza